

EDUKACIJA ZDRAVSTVENIH RADNIKA U PROMOCIJI SIGURNOSTI DJECE KAO PUTNIKA U VOZILIMA

ANA DUFF¹, IVANA MIHAJLOVIĆ², MIRJANA TOŠIĆ³

Stradanje djece u prometu u svojstvu putnika jedno je od najvažnijih pitanja u prevenciji ozljeda djece u Srbiji. Velika većina djece u Srbiji se ne prevozi pravilno vezana u vozilu sigurnosnim pojasom ili u dječjoj autosjedalici iako je to propisano zakonom i u skladu sa svjetskim zdravstvenim preporukama u prevenciji ozljeda djece uslijed prometnih sudara. Roditeljima su potrebne informacije i poticaji pružanju zaštite njihovoj djeci u automobilu kroz pravilno korištenje autosjedalica, a zdravstveni radnici su dio društva koji je u savršenoj poziciji da im to pruži. Nažalost, trenutni institucionalni kapacitet zdravstvenog sustava Srbije u ovom području je vrlo nizak. Projekt edukacije zdravstvenih radnika o prevenciji ozljeda djece kao putnika u partnerstvu Instituta za zaštitu zdravlja Srbije i Udruženja građana Roditelj imao je za cilj osnaživanje institucionalnog kapaciteta zdravstvenog sustava u obliku seminara za zdravstvene radnike. Seminarom su polaznici primili osnovne informacije o problematici ozljeda djece kao putnika te osnovnim elementima pravilnog prevoženja djece u automobilima. U ovom radu iznijet ćemo rezultate evaluacije ovog projekta koji je proveden u sedam gradova širom Srbije tijekom 2013. godine i koji je obuhvatio više od 400 zdravstvenih radnika. Oni uključuju podatke o postojećim uvjerenjima i poznavanju ove problematike među zdravstvenim radnicima, analizu učinkovitosti ovakve vrste aktivnosti u jačanju njihove svijesti i znanja o važnosti i elementima pravilnog korištenja autosjedalica, te moguće daljnje korake u jačanju institucionalnog kapaciteta zdravstvenog sustava Republike Srbije u području prevencije ozljeda djece kao putnika.

Deskriptori: ZDRAVSTVENI RADNICI, EDUKACIJA, AUTOSJEDALICE, PREVENCIJA, OZLJEDE, DJECA, SIGURNOST

UVOD

Kao u mnogim zemljama Europske regije, vodeći uzrok smrti djece od 1 do 14 godina starosti u Srbiji su ozljede. Daleko najčešći uzrok stradanja djece od ozljeda su prometne nesreće, gdje djeca najčešće stradaju u svojstvu putnika. Prema podacima Statističkog izvještaja o stanju sigurnosti prometa u Republici Srbiji u 2013. godini, u periodu od 2004. do 2013. godine u prometu je poginulo 282 djece, a 17.165 ih je ozlijeđeno (1). Do 2007. godine najranjivija skupina djece u prometu bili su pješaci. Međutim,

tijekom posljednjih osam godina broj djece stradale u svojstvu putnika veći je od broja djece koja stradavaju kao pješaci. U 2013. godini u prometu je stradalo 1.527 djece, među kojima je 11 poginulo. Među poginulom djecom, pet ih je te godine stradalo u svojstvu putnika, a tri u svojstvu pješaka.

Također, najveći broj ozlijeđene djece je bio među djecom putnicima, njih 753, u odnosu na 584 djece ozlijeđene u svojstvu pješaka. Broj poginule djece te godine po prvi je put znatno pao - do tada se u tom periodu kretao oko deset.

Zdravstveni sustav Srbije kao i cijelo društvo suočavaju se s posljedicama ovih ozljeda svakodnevno. Istovremeno, ove ozljede se mogu spriječiti proaktivnim djelovanjem u prevenciji kroz podizanje svijesti o važnosti korištenja dječjih autosjedalica te edukaciju i pružanje podrške roditeljima u njihovom pravilnom korištenju.

Velika većina ozljeda djece putnika može se spriječiti ili smanjiti upotrebom sigurnosnih sistema vezanja, odnosno korištenjem sigurnosnog pojasa ili dječjih autosjedalica, u skladu s djetetovim stupnjem razvoja. Jedinstvene u svojoj učinkovitosti, dječje autosjedalice pružaju djeci u vozilu u sudaru izuzetno visok stupanj zaštite, neusporediv s bilo kojim drugim sustavom sigurnosti. Autosjedalice smanjuju rizik pogibije za oko 70% kod dojenčadi i male djece koja se prevoze suprotno smjeru vožnje, a između 54% i 80% kod ostale djece kad se prevoze u smjeru vožnje. One također smanjuju rizik teških ozljeda do više od 90% (2-4). Stručne preporuke i europske regulative naglašavaju da se djeca trebaju prevoziti u autosjedalicama dok nisu dostigla visinu od 150 cm (5).

U Srbiji su djeca Zakonom o sigurnosti prometa tek djelomično zaštićena obvezom vezanja u autosjedalici do tri godine starosti. Međutim, velika većina

¹Udruga Roditelji u akciji - RODA, Hrvatska

²Trenerica za savjetovanje u autosjedalicama, Srbija

³Institut za javno zdravlje Srbije
"Dr. Milan Jovanović Batut"

Adresa za dopisivanje:

Ana Duff, Ph.D.

Udruga Roditelji u akciji - RODA, Hrvatska

10000 Zagreb, Čanićeva 14

E-mail: aduff.math@gmail.com

roditelja ne poštuje ni ovu minimalnu obvezu, na što utječe niska osviještenost, pogrešne informacije i mitovi u javnosti te neprovođenje zakona od strane policije.

Da bi sistem vezanja pružio djetetu zaštitu za koju je namijenjen, on mora zadovoljavati niz uvjeta. On mora odgovarati fizičkom uzrastu djeteta, nositi europski atest sigurnosti i odgovarati vozilu u kojem se koristi. Autosjedalica mora biti pravilno i čvrsto postavljena u vozilo, a dijete pravilno i čvrsto vezano u nju, ili sigurnosnim pojasom vozila. Najčešće i potencijalno najpogubnije greške roditelja provlače se kroz sve navedene uvjete u osiguravanju zaštite. Osim što roditelji u Srbiji u većini slučajeva uopće ne vežu djecu u vozilima, po podacima Udruženja građana Roditelj i Centra za promociju sigurnosti prometa prikupljenim kroz akcije besplatnih pregleda autosjedalica, oni koji ih vežu u više od 90% slučajeva to ne čine ispravno (6).

Da bi zdravstveni sustav mogao pozitivno i proaktivno djelovati na smanjenju učestalosti ozljeda djece u Srbiji, zdravstveni radnici moraju posjedovati osnovne informacije o važnosti i ispravnom korištenju dječjih autosjedalica kako bi ih mogli prenijeti na roditelje u okviru svog profesionalnog djelovanja.

Projekt edukacije na temu "Prevenција ozljeda djece kao putnika u vozilima" imao je za cilj jačanje institucionalnog kapaciteta znanja u ovom području u obliku akreditiranog seminara u sklopu kontinuirane medicinske edukacije zdravstvenih radnika. Održan je tijekom 2013. godine u organizaciji Centra za promociju zdravlja Instituta za javno zdravlje Srbije i educiranih savjetnika za autosjedalice Udruženja građana Roditelj, a obuhvatio je više od 400 zdravstvenih radnika u sedam gradova širom Srbije. U nastavku ovog rada bit će predstavljeni rezultati analize evaluacije ove edukacije.

OPIS PROJEKTA

Opći cilj projekta edukacije zdravstvenih radnika o problemu ozljeda djece u svojstvu putnika je osnažiti institucionalni kapacitet zdravstvenog sustava Srbije u prevenciji ove vrste ozljeda.

Specifični ciljevi projekta su podizanje svijesti zdravstvenih radnika o ovom problemu u Srbiji, pružiti im informacije o učinkovitim mjerama prevencije ozljeda djece kao putnika, podići svijest o ulozi zdravstvenih radnika u provođenju tih mjera te im pružiti informacije i alate za korištenje u edukaciji roditelja i budućih roditelja o rizicima i sigurnosti djece u svojstvu putnika u prometu. Primarna ciljna skupina edukacije su liječnici, stomatolozi, medicinske sestre, primalje i zdravstveni tehničari.

Ovaj projekt proveden je u sklopu akreditiranog programa kontinuirane edukacije za zdravstvene radnike i zdravstvene suradnike Ministarstva zdravlja Srbije. Nositelj edukacije je Centar za promociju zdravlja Instituta za javno zdravlje Srbije, u suradnji sa savjetnicama o autosjedalicama Udruženja građana Roditelj. U formatu seminara u trajanju od tri sata s dvije predavačice, specijalistice socijalne medicine Centra za promociju zdravlja i savjetnice o autosjedalicama Udruženja građana Roditelj, edukacija je održana u sedam gradova (Beograd, Valjevo, Novi Sad, Pančevo, Požarevac, Zaječar i Veliko Gradište) s ukupnim brojem od 407 registriranih učesnika i učesnika iz lokalnih zdravstvenih institucija.

Prema rezultatima mapiranja indikatora sigurnosti prometa na primjeru sigurnosnih pojaseva u Republici Srbiji, tek se 70% vozača i 66% suvozača veže sigurnosnim pojasom, a na zadnjem sjedalu veže se samo 3% putnika (7). Pošto se velika većina djece prevozi na stražnjem sjedalu, što je u Srbiji ujedno i zakonska obaveza, podizanje svijesti i edukacija o sigurnosti djece kao putnika mora kao osnovu sadržati informacije i demonstracije o važnosti vezanja svih putnika u vozilu, kako na prednjem tako i na stražnjem sjedalu. Uz ovaj osnovni preduvjet kao ključan element podizanja svijesti o važnosti vezanja putnika u vozilu, u svrhu učinkovitosti vezanja u prevenciji ozljeda nužna je i edukacija o elementima pravilnog korištenja autosjedalica i pojaseva. Ovo je vidljivo iz rezultata besplatnih pregleda korištenja dječjih autosjedalica Udruženja Roditelj i Centra za promociju sigurnosti prometa u Srbiji koji pokazuju da roditelji koji

koriste autosjedalice u prijevozu svoje djece u više od 90% slučajeva to ne čine pravilno, s vrlo čestim potencijalno pogibelnim greškama. S tim u skladu, seminarom su pokrivene sljedeće teme:

- Epidemiološka slika problema stradanja djece u svojstvu putnika u Srbiji
- Fizika prometnog sudara i utjecaj na putnike
- Vrste sistema zaštite djece kao putnika u vozilima
- Osnove pravilnog izbora i korištenja dječjih sustava vezanja u vozilima
- Pogrešne informacije i mitovi u društvu te najučestalije greške u prijevozu djece u vozilima

U svrhu evaluacije učinkovitosti edukacije u ispunjavanju specifičnih ciljeva projekta, polaznici i polaznice ispunili su niz upitnika prije i poslije seminara. Upitnici su se sastojali od sljedećih komponenti:

- Samoprocjena znanja o tematici i očekivanja polaznika/ca od seminara prije i poslije seminara
- Test znanja polaznika/ca o tematici prije i poslije seminara
- Evaluacija organizacije i kvalitete seminara

U samoprocjeni i testu znanja pitanja su bila podijeljena u dvije kategorije: osviještenost polaznica o problemu i važnosti vezanja djece i drugih putnika u vozilu; te poznavanje osnova ispravnog korištenja autosjedalica i sigurnosnih pojaseva. Prije početka seminara polaznici su ocijenili svoj stupanj osviještenosti i znanja, a poslije seminara procjenu rasta u osobnoj svijesti i znanju vezane za navedene teme seminara. Također, prije početka seminara polaznici su pismeno odgovorili na niz pitanja koja se odnose na problem ozljeda djece kao putnika i elemente pravilnog korištenja autosjedalica i pojaseva. Nakon seminara su polaznici ponovo odgovorili na ista pitanja na osnovu informacija koje su primili tijekom seminara kao i ocijenili samu organizaciju i kvalitetu seminara, uključujući predavanje, sadržaj i materijale.

METODE EVALUACIJE I ANALIZE PODATAKA

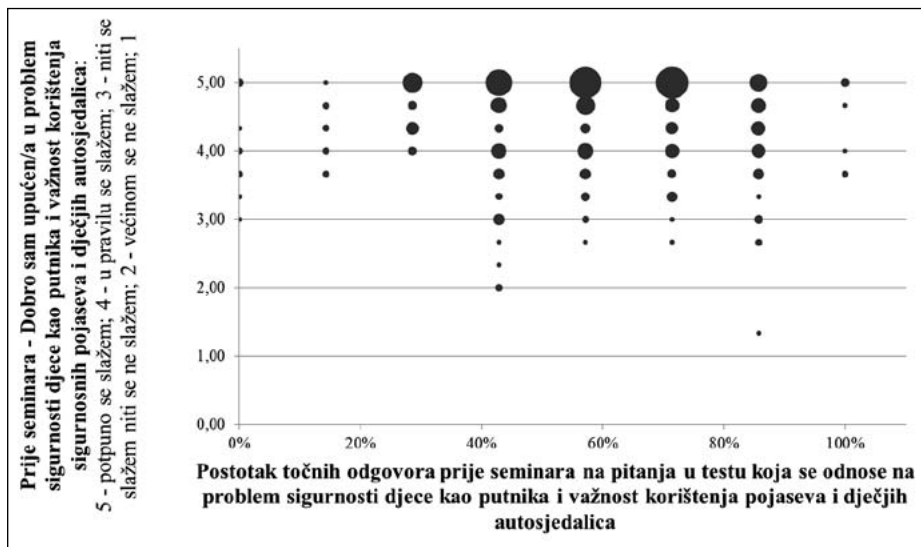
Cilj evaluacije bio je odgovoriti na sljedeća pitanja:

- Koji je stupanj osobne sigurnosti polaznika u poznavanju tematike prije početka seminara?
- Koliko je seminar pomogao polaznicima u osobnom osjećaju jačanja svijesti i znanja u ovom području?
- Koji je odnos početne sigurnosti polaznika u tematici s osjećajem obujma novih saznanja primljenih putem seminara?
- Koji su dolazni i završni stupnjevi znanja polaznika u poznavanju osnova sigurnosti djece kao putnika?
- Koji je odnos stupnja sigurnosti polaznika u poznavanju tematike i stvarnog poznavanja tematike prije seminara?
- Koji je stupanj zadovoljstva polaznika sa seminarom?

Samoprocjena osviještenosti i znanja

Upitnik o samoprocjeni osviještenosti i znanja sastojao se od pitanja podijeljenih u dva dijela: prvi dio su polaznici ispunjavali prije početka seminara, a drugi po završetku seminara. U prvom dijelu su polaznici označavali stupanj slaganja s određenim izjavama koje se odnose na njihovu upućenost u problem sigurnosti djece kao putnika i važnost korištenja sigurnosnih sustava vezanja (tri pitanja) te na njihov stupanj znanja o pravilnom korištenju autosjedalica (četiri pitanja). Od polaznika se tražilo da za svaku od izjava odaberu jednu od sljedećih opcija: Potpuno se slažem (5); U pravilu se slažem (4); Niti se slažem niti se ne slažem (3); Većinom se ne slažem (2); Nimalo se ne slažem (1).

Drugi dio samoprocjene odnosio se na njihovu osobnu procjenu razlike u svijesti i znanju nakon seminara u odnosu na prije početka seminara. U ovom dijelu polaznici su označavali stupanj slaganja s određenim izjavama koje se odnose na razliku u upućenosti polaznica u problem

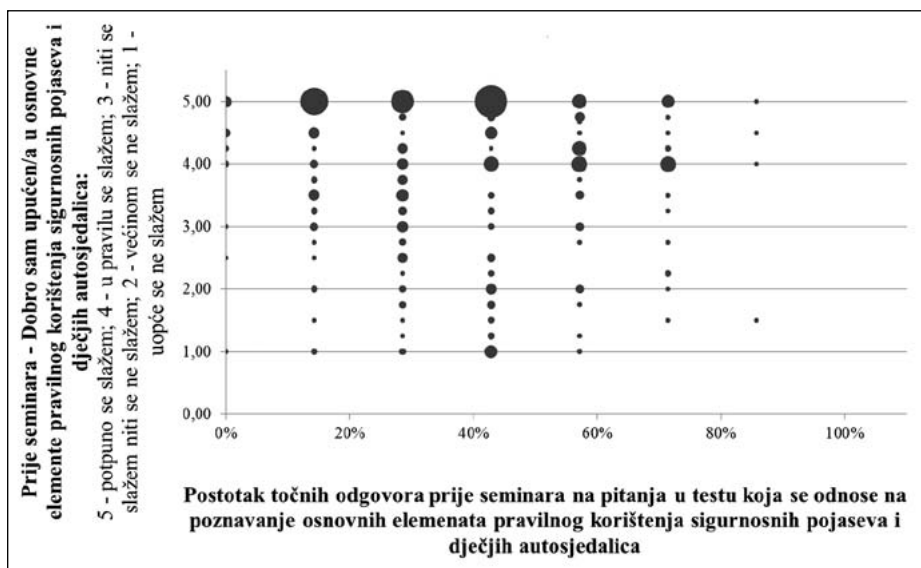
Slika 1. Usporedba samoprocjene i stvarne osviještenosti polaznika prije seminara o problemu sigurnosti djece kao putnika i važnosti korištenja sigurnosnih pojaseva i dječjih autosjedalica (N=318)

sigurnosti djece kao putnika i važnost korištenja sigurnosnih sistema vezivanja (tri pitanja) te na njihov stupanj znanja o osnovnim elementima pravilnog korištenja autosjedalica (četiri pitanja) u odnosu na prije početka seminara.

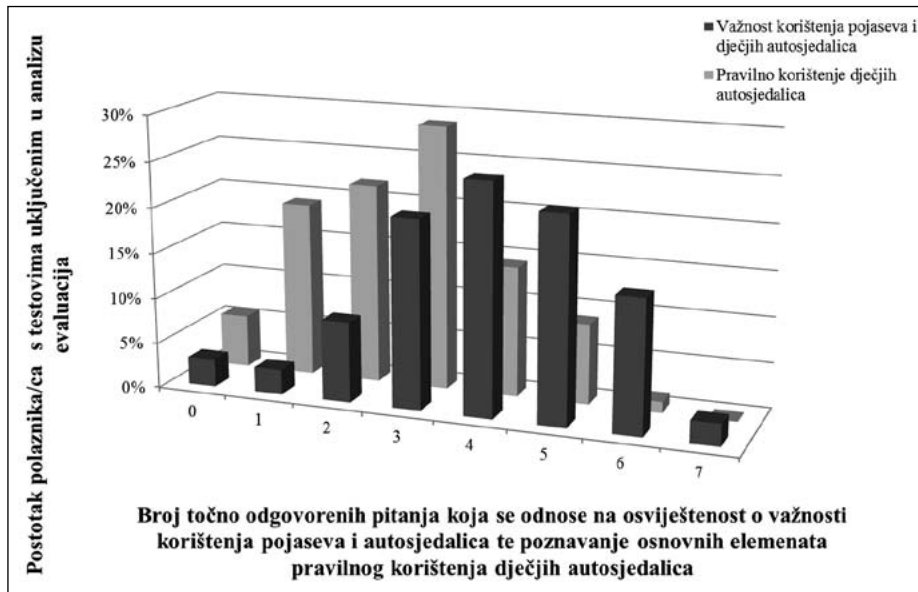
Od polaznika se tražilo da za svaku od izjava odaberu jednu od sljedećih opcija: Nakon seminara, moje znanje: znatno je veće (4); prilično je veće (3); nešto je veće (2); isto je (1).

Test znanja prije i poslije seminara

Test znanja koji su polaznici ispunjavali prije početka i po završetku seminara sastojao se od 14 pitanja s mogućnošću odabira točnog odgovora. Sedam pitanja odnosilo se na problem sigurnosti djece kao putnika i važnost korištenja pojaseva i autosjedalica, uključujući poznavanje zakonskih odredbi i stručnih preporuka. Ostalih sedam pitanja odnosilo se na neke od osnovnih elemenata pravilnog

Slika 2. Usporedba samoprocjene i stvarnog znanja polaznika prije seminara o osnovnim elementima pravilnog korištenja sigurnosnih pojaseva i dječjih autosjedalica (N=311)

Slika 3.
Rezultati testa prije početka seminara (N=329)

korištenja autosjedalica (primjerenost autosjedalice djetetovom uzrastu, pravilno pričvršćivanje autosjedalice za vozilo i pravilno vezanje djeteta u autosjedalicu). Pitanja su bila ista u oba testa.

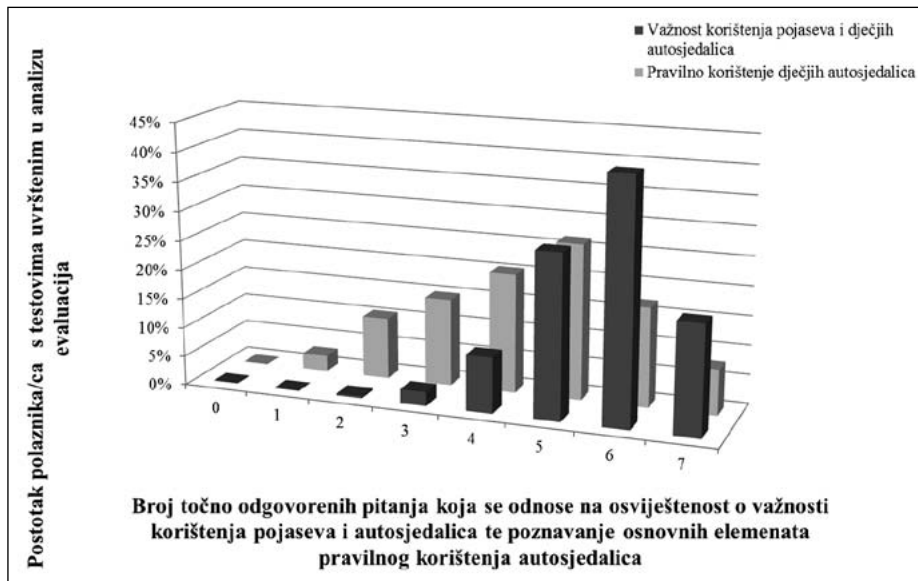
Evaluacija seminara

Po završetku seminara polaznici su također ispunili formular s osnovnim demografskim karakteristikama (dob, spol, stupanj obrazovanja), razlogom dolaska na seminar i evaluacijom organizacije

samog seminara. Evaluaciju organizacije seminara ocijenili su ocjenama 1 do 5, gdje je 5 najviša ocjena, po sljedećim kategorijama: prijave i registracija, kvaliteta predavanja, štampani materijali, audio/vizualni materijali, demonstracije i praktične aktivnosti te ispunjenost očekivanja i osnaženost za edukaciju drugih.

REZULTATI

Većina polaznika ispunila je evaluacijske formulare i njihovi odgovori ušli

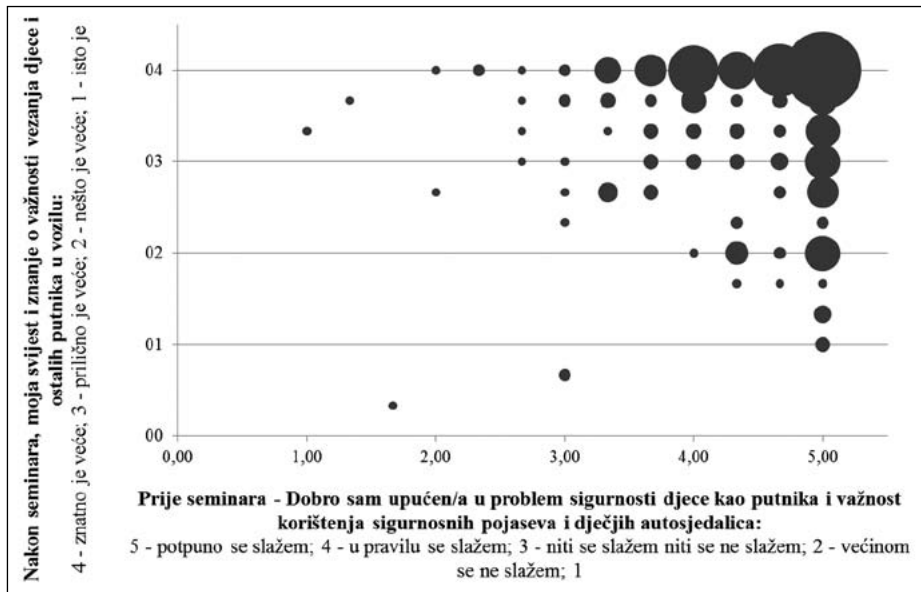
Slika 4.
Rezultati testa nakon završetka seminara (N=294)

su u analizu rezultata. Neki polaznici nisu prisustvovali seminaru u potpunosti (došli su nakon početka ili su otišli prije završetka zbog radnih obaveza) pa su njihove nepotpune evaluacije izostavljene iz analize. Od ukupno 407 registriranih polaznika, njih 369 (91%) ispunilo je samoprocjenu prije početka seminara, 356 (87%) samoprocjenu nakon seminara, dok ih je 329 (81%) ispunilo test znanja prije početka seminara, a 294 (72%) nakon seminara. Ukupno 304 (75%) registriranih polaznika ispunilo je listove s demografskim informacijama i evaluacijom organizacije seminara.

Iz Slike 1 vidljivo je, kad se uspoređuju samoprocjena i rezultati testa prije početka seminara, da postoji znatan jaz između sigurnosti koju polaznici imaju u vlastitu osviještenost po pitanju problema sigurnosti djece kao putnika i važnosti korištenja autosjedalica te stvarnog stupnja njihove osviještenosti. Većina polaznika koja je ispunila i samoprocjenu i test prije seminara ocijenila se kao dobro upućenim u problem sigurnosti djece kao putnika i važnosti korištenja autosjedalica (82% se u potpunosti ili u pravilu slažu s tom izjavom) dok je istovremeno tek 40% polaznika odgovorilo točno na više od 70% pitanja u tom dijelu testa.

Uspoređujući samoprocjenu i rezultate testa o znanju koje polaznici posjeduju o elementima pravilnog korištenja autosjedalica, iz Slike 2 vidljivo je da su polaznici nesigurniji u svoje znanje (tek 65% ih se ocijenilo kao dobro upućenima). Međutim i taj stupanj sigurnosti je u neskladu sa stvarnim poznavanjem osnova, jer je tek 11% polaznika riješilo taj dio testa s više od 70% točnih odgovora, a čak 75% polaznika je točno odgovorilo na manje od pola pitanja.

Općenito relativno niska svijest polaznika edukacije o problemu sigurnosti djece kao putnika i važnosti korištenja pojaseva i autosjedalica, a posebno loše poznavanje osnovnih elemenata njihovog pravilnog korištenja, vidljivi su iz Slike 3. Međutim, rezultati testa nakon seminara pokazuju znatan porast u osviještenosti i znanju polaznika, kao što je vidljivo iz Slike 4.

Slika 5.
Usporedba samoprocjene osviještenosti o problemu sigurnosti djece kao putnika i važnosti korištenja sigurnosnih pojaseva i dječjih autosjedalica (N=351)

Istovremeno se i dalje primjećuje razlika u ova dva sadržajna elementa edukacije. Ona se može potencijalno objasniti tehničkom prirodom elemenata pravilnog korištenja autosjedalica, za čije savladavanje je potrebna ponavljana i praktična aktivnost, za razliku od konceptata i ideja potrebnih za podizanje svijesti u ovom području. Ovo također pokazuje potrebu za dodatnom edukacijom zdravstvenih radnika, s fokusom na ele-

mente pravilnog korištenja autosjedalica i usmjerenom na one koji su već upoznati s važnošću njihovog korištenja.

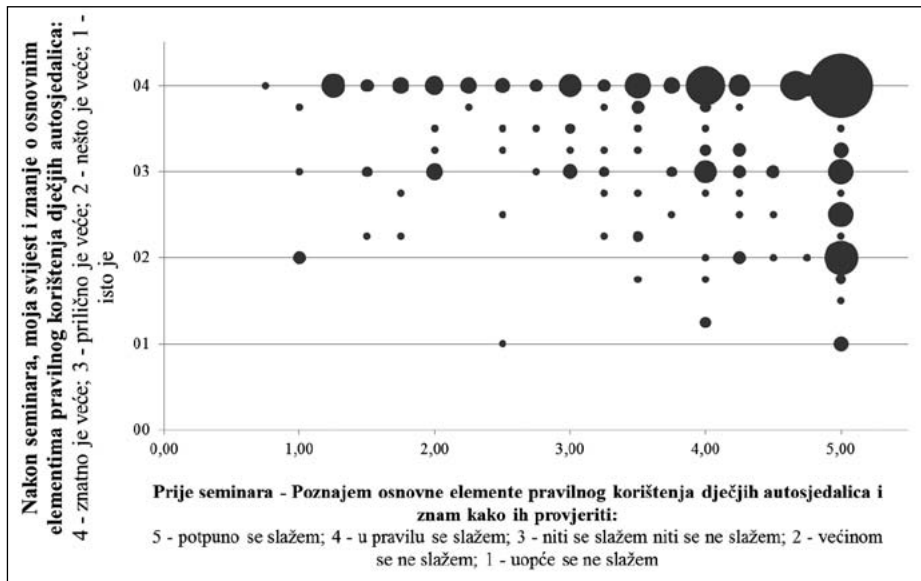
Učinkovitost same edukacije, uz analizu rezultata testova znanja, može se ocijeniti i analizom samoprocjene polaznika prije i nakon seminara o svijesti i znanju u područjima pokrivenim seminarom. Na osnovu rezultata samoprocjene može se zaključiti da i sami polaznici, u kontekstu jačanja njihovih

znanja i vještina, ocjenjuju ovu edukaciju visokom ocjenom. Iz Slike 5 i Slike 6 vidljivo je da čak i oni polaznici koji su smatrali prije seminara da su dobro upućeni u tematiku, nakon seminara navode da su njihova svijest i znanje prilično ili znatno povećani. I u ovom slučaju, kao i u prethodnim dijelovima analize evaluacija, vidljivo je da je stupanj rasta u znanju (Slika 6), iako visok, niži od stupnja rasta u osviještenosti (Slika 5), pružajući dodatnu potvrdu da postoji potreba za širenjem ili nastavkom ove edukacije, s fokusom na savladavanje tehničkih aspekata pravilnog korištenja dječjih autosjedalica.

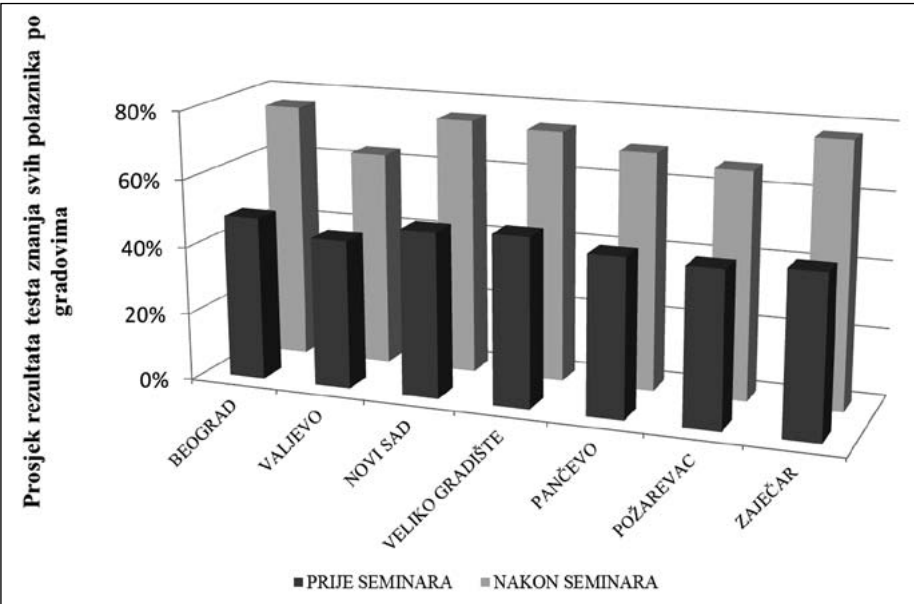
Bitno je primijetiti da je stupanj početnog znanja i znanja stečenog nakon seminara podjednak u svim regijama gdje je seminar održan (Slika 7) što znači da je potreba za edukacijom potrebna svuda, a ne samo u pojedinim dijelovima Srbije.

Među polaznicima koji su dali svoje podatke, 31 (11%) ih je muškog spola, a 241 (89%) ženskog. Najbrojniji dio polaznika je u dobi 45-54 godina (32%), potom 35-44 godina (29%), 30-34 godina (14%) te 55-69 godina (10%). Stručnu spremu osnovne škole ima 7% polaznika, srednje škole 46%, više škole 21%, visoke škole 10%, a postdiplomski 9%. Polaznici su ocijenili organizaciju i efektivnost seminara vrlo visokim ocjenama, što je vidljivo u Tablici 1. Prosječne ocjene po različitim kategorijama evaluacije seminara su u rasponu od 4,54 do 4,84, gdje je 1 najniža, a 5 najviša ocjena.

Navodeći razloge koji su ih potakli na dolazak na seminar, polaznici su najčešće naveli obrazovnu (125 polaznika) i poslovnu (127) obavezu. Znatno broj njih (108) naveo je i osobni interes kao razlog, kao i interes u svojstvu roditelja (102). Ovo ukazuje na značajnost uvrštavanja ove aktivnosti u sustav kontinuirane edukacije zdravstvenih radnika i suradnika Ministarstva zdravlja, koji donosi ne samo bodove u obvezi profesionalnog usavršavanja zdravstvenih radnika već i status priznanja od strane Ministarstva zdravlja o važnosti edukacije o sigurnosti djece kao putnika u prometu.

Slika 6.
Usporedba samoprocjene poznavanja osnovnih elemenata pravilnog korištenja sigurnosnih pojaseva i dječjih autosjedalica (N=340)

Slika 7.
Rezultati testa znanja po gradovima

ZAKLJUČCI

Rezultati ovog projekta pokazuju da je svijest zdravstvenih radnika u Srbiji o problemu ozljeda djece kao putnika nedovoljno visoka, unatoč njihovom osobnom uvjerenju da je prilično visoka. Istovremeno, zdravstveni su radnici u jedinstvenoj poziciji autoriteta i doticaja s roditeljima i budućim roditeljima, a ozljede djece kao putnika jedan su od najučestalijih uzroka ozljeda u djece. Stoga je osviještenost zdravstvenih radnika o važnosti ove teme ključna u pokretanju i održavanju aktivnosti koje imaju u fokusu prevenciju ove vrste ozljeda djece u Srbiji.

Rezultati testa znanja polaznika nakon seminara, kao i samoprocjene u rastu njihove osviještenosti na osnovu informacija predstavljenih tijekom seminara, pokazuju da ova vrsta aktivnosti ima pozitivan utjecaj na jačanje svijesti

zdravstvenih radnika o važnosti korištenja dječjih autosjedalica u prevenciji ozljeda u djece.

Isto tako, rezultati evaluacija pokazuju da je poznavanje osnovnih elemenata pravilnog korištenja dječjih autosjedalica među zdravstvenim radnicima vrlo nisko, iako je njihovo uvjerenje o njihovom znanju prilično, ali ne jako visoko. Međutim, zahvaljujući informacijama koje su primili na seminaru, na osnovu rezultata testa znanja i samoprocjene polaznika nakon seminara može se zaključiti da se znanje polaznika znatno povećalo te to pokazuje da i u kontekstu jačanja znanja o osnovnim elementima pravilnog korištenja autosjedalica ova aktivnost polučuje pozitivne rezultate.

Usporedbom konačnih rezultata u osviještenosti i znanju polaznika nakon završetka seminara, vidljiva je razlika u znanju i osjećaju sigurnosti polaznika

te upućuje na potrebu dodatne edukacije zdravstvenih radnika, s fokusom na pravilno korištenje dječjih autosjedalica i savjetovanje roditelja. Taj sljedeći stupanj edukacije trebao bi biti nadogradnja stečenog osnovnog znanja, popraćena jačanjem praktičnih vještina, kako bi se zdravstveni radnici dodatno osnažili u proaktivnom djelovanju u ovom području u okviru svojih profesionalnih dužnosti.

Edukacija provedena u okviru projekta predstavljenog u ovom radu zasnovana je na najnovijim saznanjima, principima najbolje prakse i iskustvima iz drugih regija svijeta, s ciljem da odgovori na konkretne probleme u kontekstu sigurnosti djece u prometu u Republici Srbiji. Ciljevi ove edukacije, sadržaj i način prenošenja informacija kroz dinamičan i prizeman pristup korištenjem dinamičnih audio-vizualnih materijala, izražaja i koncepata razumljivih roditeljima, jedinstveni su i vrlo učinkoviti suđeci po rezultatima evaluacija polaznika edukacije.

Analiza postojeće osviještenosti i znanja zdravstvenih radnika o problematici sigurnosti djece kao putnika pokazuje da postoji velika potreba za edukativnim aktivnostima širom Srbije u ovom području prevencije. Također je vidljivo da, kroz strateški, fokusiran i inovativan pristup edukaciji, osviještenost i znanje zdravstvenih radnika u ovom području mogu biti znatno povećani.

Od interesa za daljnji rad, uz nastavak provedbe ove i sličnih aktivnosti edukacije zdravstvenih radnika, je istražiti je li pojačana svijest i znanje utječu na motiviranost zdravstvenih radnika ne samo u promjeni svojih navika i uvjerenja, već i uticanju na druge, posebno na roditelje s kojima se susreću u sklo-

pu svog profesionalnog rada. U ovome vodeću ulogu treba nositi zdravstveni sustav, s ciljem osiguravanja dovoljno snažnog institucionalnog kapaciteta koji bi mu omogućio da postane nositelj prevencije ozljeda djece kao putnika u Srbiji, kao što je to slučaj u mnogim drugim zemljama, posebno u zemljama zapada. Aktivnosti provedene u sklopu ovog projekta jačaju potencijal zdravstvenih radnika da kroz svoje osobno i profesionalno djelovanje utječu na mijenjanje uvjerenja i navika drugih, kreirajući nove društvene norme, norme koje štite djecu od besmislenog stradanja u prometu.

Napomena: Riječi i pojmovi korišteni u ovom dokumentu koji imaju rodno značenje jednako se odnose na muški i na ženski rod bez obzira jesu li korišteni u muškom ili ženskom rodu.

Autori izjavljuju da nisu bili u sukobu interesa.
Authors declare no conflict of interest.

LITERATURA

1. Statistički izveštaj o stanju bezbednosti saobraćaja u Republici Srbiji u 2013. godini. Agencija za bezbednost saobraćaja Republike Srbije. 2014.
2. World Report on Child Injury Prevention. World Health Organization, UNICEF.2008.

3. World Report on Road Traffic Injury Prevention. World Health Organization. 2004.
4. Global status report on road safety 2013. World Health Organization. 2013.
5. European Commision Directive 2014/37/EU. Official Journal of the European Union. 2014.
6. Jovanović M, Mihajlović I, Duff A, Spasić M. Značaj pravilnog korišćenja dečijih autosedišta i najčešće greške roditelja. Zbornik radova XII međunarodnog simpozija-Prevencija saobraćajnih nezgoda na putevima. 2014.
7. Pešić D, Lipovac K, Jovanović D. Mapiranje indikatora bezbednosti saobraćaja na primeru sigurnosnih pojaseva u Republici Srbiji. Agencija za bezbednost saobraćaja Republike Srbije. 2013.

Summary

EDUCATION OF HEALTH WORKERS IN THE PROMOTION OF CHILD PASSENGER SAFETY

A. Duff, I. Mihajlović, M. Tošić

Injuries to children as passengers present one of the most important issues in the prevention of child injuries in Serbia. The great majority of children in Serbia are not transported in vehicles restrained correctly using a vehicle seat belt or a child restraint system even though this is required by Serbian law and in line with health recommendations regarding prevention of child passenger injuries due to road crashes. Parents need information and motivation to provide protection to their children in vehicles through correct use of child restraints, which the health workers are in the perfect position to deliver. Unfortunately, the current institutional capacity of the Serbian health system in this area is very low. The project Education of Health Workers on Child Passenger Injury Prevention, delivered through partnership between the Serbian Institute for Public Health and the Citizen's Association Parent, and NGO, aimed to strengthen the health system's institutional capacity in the form of a seminar delivered to health workers. The participants in the seminar received key information on the problem of child passenger injuries and the key elements of correct transportation of children in vehicles. The project was implemented in seven cities across Serbia during 2013, with more than 400 health workers attending the seminars. In this paper we will present the results of the project evaluations. They include data on existing beliefs and the awareness of the problem among the health workers, and the analysis of the effectiveness of this type of activity in raising their awareness and knowledge of the importance and key elements of correct child restraint use. It also includes a discussion on potential further steps that can be taken in building the institutional capacity of the health system of the Republic of Serbia in the area of child passenger injury prevention.

Descriptors: HEALTH WORKERS, EDUCATION, CHILD RESTRAINT SYSTEMS, PREVENTION, INJURIES, CHILDREN, SAFETY

Primljeno/Received: 25. 3. 2015.
Prihvaćeno/Accepted: 9. 4. 2015.

Tablica 1.
Evaluacija seminara

Prijave i registracija	Kvaliteta predavanja	Štampani materijali	Audio-vizualni materijali	Demonstracije i praktične aktivnosti	Seminar općenito	
Proces prijave; Proces registracije; Profesionalnost	Informativno; Jasne demonstracije; Poznavanje tematike; Pridržavanje satnici	Informativni; Lako razumljivi	Jasan prikaz; informacija; Pomažu u učenju	Dobro organizirane; Dovoljna količina; Ojačale samopouzdanje	Seminar ispunio očekivanja	Spremnost za edukaciju drugih
4.78	4.84	4.75	4.81	4.81	4.83	4.54